

ELIZA WAJDA, MAŁGORZATA ZORIĆIĆ-WOLEK
Akademia Pedagogiczna, Kraków

Proces kształtowania się korporacji IBM

Nowoczesna technika i swoboda wymiany sprawia, że posiadamy obfitość aktualnych informacji, czujemy bliskość świata i szybkość wydarzeń, przyswajamy zagraniczne wzorce zachowań, obserwujemy wkraczanie na nasz rynek światowych firm i produktów. Tym samym uświadamiamy sobie rosnące znaczenie i siłę różnego rodzaju powiązań występujących na arenie międzynarodowej. Globalizacja jest bardzo szerokim i złożonym procesem toczącym się w sferze zarówno ekonomicznej, jak i społecznej. Podmiotami współpracującymi proces globalizacji oraz globalny rynek ekonomiczny są korporacje transnarodowe będące najpotężniejszymi i najprężniejszymi organizacjami przemysłowymi.

Z powyższych przesłanek wyłania się potrzeba przybliżania problematyki korporacji transnarodowych na tle zachodzących w naszym otoczeniu procesów globalizacji.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest ukazanie procesu kształtowania się korporacji IBM, zajmującej jedno z czołowych miejsc na liście wiodących firm światowych.

Biorąc pod uwagę wartość 1000 największych korporacji świata pozycja IBM ulegała w latach 1996–2002 zmianie. W 1996 r. firma zajmowała 20. lokatę, a w 2000 roku przesunęła się na miejsce 14. (tab. 1). Rokiem przełomowym był rok 1999, kiedy firma uzyskała wysokie 3. miejsce. W roku 2002 IBM zajmuje 19. miejsce. Korporacja IBM w latach 1996–2000 zajmowała drugą lokatę wśród firm komputerowych, zaraz po firmie Microsoft. W świetle analizy wartości dochodu należy zwrócić uwagę, iż wartość dochodu uzyskanego w 2001 r. przez firmę Microsoft stanowiła 42,2% dziesięciu wymienionych korporacji, natomiast IBM 14,7% (tab. 2). Te dwie firmy amerykańskie uzyskały dochód na poziomie 61,9%, co świadczy o dużej koncentracji przemysłu komputerowego na terenie Stanów Zjednoczonych.

Tabela 1. Zmiana pozycji IBM w rankingu w latach 1996–2000
na tle wybranych korporacji informatycznych

Firma	1996	1997	1998	1999	2000
Microsoft	12	5	2	1	4
IBM	20	13	13	3	14
HP	23	35	42	33	30
Dell Comp	439	177	63	37	35
Oracle	104	81	171	122	*
Geteway	*	311	407	494	344
Compaq	223	*	*	102	123

* brak danych

Źródło: Na podstawie listy Global 1000

Tabela 2. Dochód IBM i pozycja korporacji na światowym rynku w 2001 na tle wybranych firm komputerowych

Firma	Pozycja w rankingu	Dochód w mln	Struktura dochodu
Microsoft	2	275701	47,2
IBM	19	85866	14,7
HawlettPackard	70	45226	7,7
Fujitsu	88	40043	6,9
Compaq Computer	117	33554	5,7
Dell Computer	131	31168	5,3
Canon	190	23936	4,1
Sun Microsystems	268	18250	3,1
Xerox	300	16502	2,8
Ricoh	379	13374	2,3
Razem		583620	100,0

Źródło: Dane z www.businessweek/polska

Rozwój firmy rozpoczął się w 1911 r. Charles F. Flint połączył firmę Hollerith's Tabulating Machine Company z dwoma innymi: Computing Scale Company of America i International Time Recording Company. W rezultacie powstało przedsiębiorstwo o nazwie Computing-Tabulating-Recording Company (C-T-R), które rozpoczęło masową produkcję maszyn przemysłowych. Posiadająca swoją siedzibę w Nowym Yorku firma zatrudniała 1300 osób. Rozwijała się dynamicznie poszerzając gamę oferowanych produktów, zdobywając rynki Stanów Zjednoczonych oraz Kanady, kierując się następnie na rynki europejskie, a w dalszym etapie rozwoju na teren Południowej Afryki, Azji i Australii. W 1924 roku zmieniono nazwę korporacji na International Business Machine (IBM). Pod koniec lat 60. IBM poszerza swoją ofertę w zakresie sprzętu i oprogramowania. W latach 80. wraz z rosnącym upowszechnieniem się produkowanych przez IBM komputerów osobistych PC firma rozpoczyna współpracę w zakresie procesorów z firmą Intel oraz z firmą Microsoft w dziedzinie systemu operacyjnego DOS (Disc Operating Systems).

Wielkie koncerny przemysłowe, chcąc wspólnie z innymi firmami koordynować działania w danej dziedzinie, zawierały formalne kontrakty zwane aliansami strategicznymi (Forowicz 1997). Korporacja IBM także posiada różnego rodzaju powiązania z innymi firmami. Przykładem jest alians strategiczny z firmą Siemens, z którą wspólnie wytwarza podzespoły elektroniczne, które następnie wykorzystywane są do sprzętu produkowanego przez każdą z tych firm osobno. Ponadto IBM posiada powiązania z Colgate-Palmolive, która wykorzystuje serwery, pamięci masowe, oprogramowanie i sprzęt produkowany przez korporację IBM. Oprócz tego korporacja posiada szereg powiązań z firmami japońskimi: Matsushi, Fuyo, Siunitono, Toshiba, Toyota, ALPS, a także w firmami amerykańskimi: Borroughs and Honeywell, Stratus, INTEL, Compusi, General Motors, Tandem, czy europejskimi: Olivetti, IRI, ABB. Najnowszym sojuszem jest porozumienie zawarte z Peregrine System, wiodącą firmą w dziedzinie rozwiązań do zarządzania infrastrukturą.

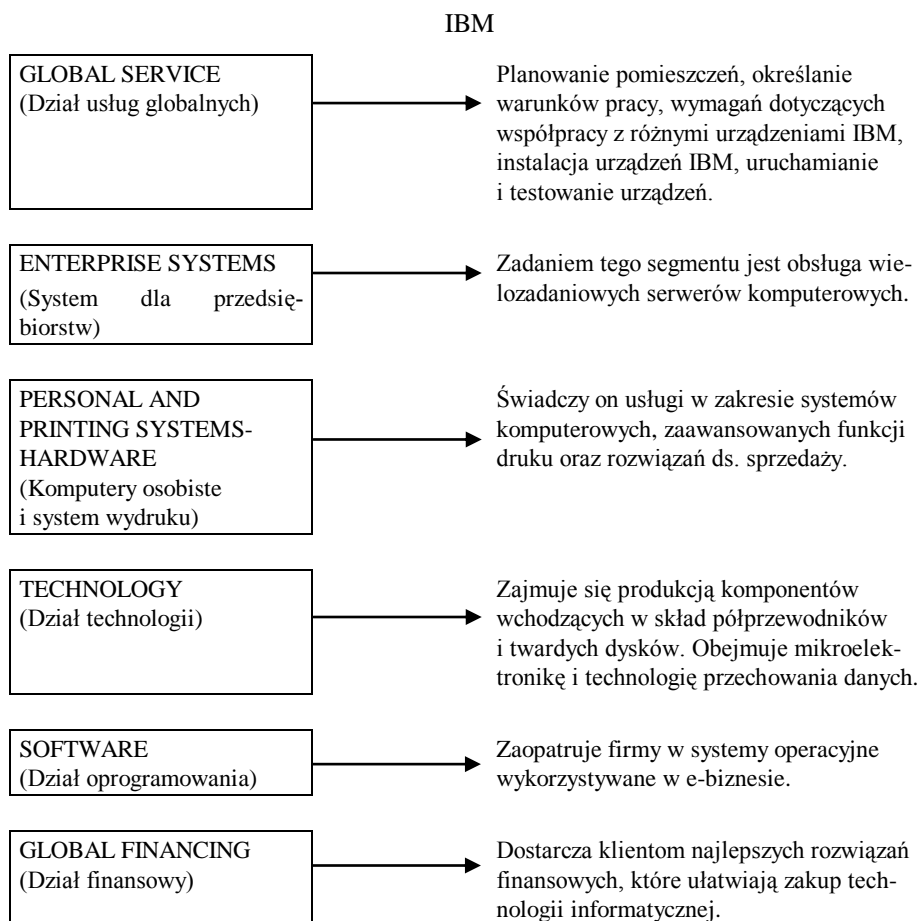
W świetle powyższej analizy można przyjąć, iż rozwój firmy IBM dokonuje się poprzez systematyczne wchodzenie w różnorodne powiązania kooperacyjne z innymi korp-

racjami ponadnarodowymi. Działania te umożliwiają rozwój w zakresie badań podnoszenia jakości produktów. Współpraca z partnerami powoduje obniżenie kosztów badawczych oraz wpływa na wykształcenie powiązań w zakresie modernizacji produkcji i stosowania nowych rozwiązań technicznych.

W strukturze wewnętrznej firmy wyróżnia się następujące segmenty, powstałe w celu kompleksowego zaspokajania potrzeb klientów:

- Global Service (dział usług globalnych IBM),
- Enterprise Systems (system dla przedsiębiorstw),
- Personal and Printing Systems – Hardware (komputery osobiste i systemy wydruku),
- Technology (dział technologii),
- Software (dział oprogramowania),
- Global Financing (dział finansowy) (ryc. 1),

Taka struktura przyczynia się do większej specjalizacji poszczególnych segmentów.

Ryc. 1. Struktura wewnętrzna korporacji IBM w 2001 r.

Korporacje transnarodowe, dążąc do poszerzania swoich rynków działania, przenoszą lokalizacje swych oddziałów na tereny innych państw. Obecnie IBM zlokalizowana jest w 130 krajach świata.

Ryc. 2. Lokalizacja siedzib IBM na świecie w 2001 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie jednostkowych danych (Zorićić 2002)

Ryc. 3. Lokalizacja oddziałów IBM w Europie w 2001 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie jednostkowych danych (Zorić 2002)

Tabela 3. Rozmieszczenie głównych siedzib i oddziałów IBM według kontynentów w 2001 r.

Miejsce	Liczba głównych siedzib	Liczba oddziałów
Afryka	18	1
Europa	29	164
Azja	16	2
Ameryka Północna	9	*
Ameryka Południowa	8	0
Australia i Oceania	5	0
Razem	85	167

* brak danych

Źródło: Na podstawie www.ibm.com

Na całym świecie znajduje się 85 głównych siedzib, z czego 29 (tj. 34,1%) w Europie, 18 (21,2%) w Afryce i 16 w Azji (18,8%). Należy jednak zaznaczyć, iż zostały tu także wliczone przedstawicielstwa lub kontakty telefoniczno-internetowe z przedstawicielami firm (tab. 3, ryc. 2, ryc. 3). Jeżeli przeanalizujemy rozmieszczenie oddziałów IBM zauważymy, że zlokalizowane są one głównie na terenie Europy, w państwach wysoko rozwiniętych. W Europie największą liczbę oddziałów posiadają: Francja (51), Wielka Brytania (41), Niemcy (35), Włochy (17), Luksemburg (10), Belgia (9). Największy w Europie ośrodek znajduje się w Paryżu i zajmuje się dystrybucją, finansami, produkcją i usługami. Z analizy wynika ścisła koncentracja rozmieszczenia oddziałów IBM w Europie.

Analiza lokalizacji działalności firmy nie jest łatwa, ponieważ nie obejmuje oddziałów znajdujących się na terenie Stanów Zjednoczonych, a także nieprecyzyjnie została określona lokalizacja na poszczególnych kontynentach czy państwach. Siedziby IBM mieszczą się zazwyczaj w stolicach tych państw, co związane jest z głównymi rynkami odbiorców

w danym państwie. Wyjątkiem są małe lub słabo rozwinięte państwa, takie jak Gabon, Uganda, Tanzania, w których nie ma siedziby koncernu, a jedynie kontakt telefoniczny lub internetowy z przedstawicielem IBM.

Do analizy potencjału korporacji użyto wskaźnika zatrudnienia oraz wartości dochodu firmy. Korporacja IBM w roku 2001 zatrudniała prawie 320 tys. osób. W latach 1999–2001 liczba zatrudnionych wzrosła o 13 tys., czyli wartość zatrudnienia zwiększyła się o 2%

w przeciągu 3 lat. Do wzrostu zatrudnienia przyczyniło się zapewne rozszerzanie działalności i uruchamianie nowych oddziałów.

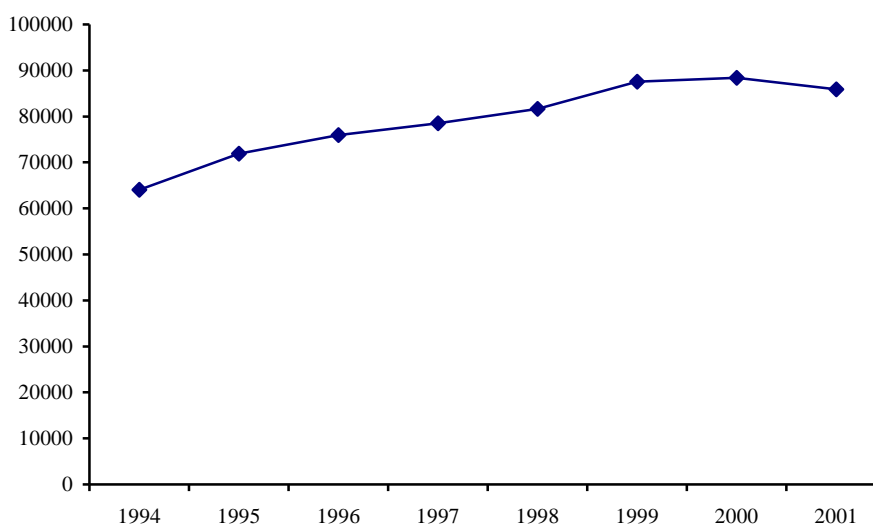
W latach 1994–2001 bardzo dynamicznie wzrastają dochody korporacji. W 1994 dochód kształtował się za poziomie 64 mld \$, a w roku 2001 osiągnął już wartość 85,5 mld \$, czyli wzrósł o 34 % (tab. 4, ryc. 4).

* Brak wyszczególnienia konkretnych miast.

Tabela 4. Zmiana wartości dochodu IBM w latach 1994–2001

Lata	Dochód w mln	Dynamika 1994=100%
1994	64052	100,0
1995	71940	112,3
1996	75947	118,6
1997	78508	122,6
1998	81667	127,5
1999	87548	136,7
2000	88396	138,0
2001	85866	134,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie www.ibm.com

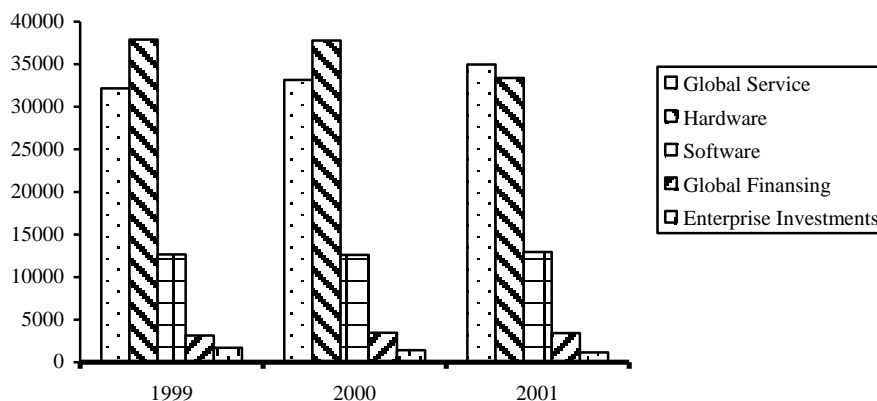
Ryc. 4. Zmiana wartości dochodu IBM w latach 1994–2001

Analizując dochód uzyskany przez poszczególne segmenty firmy zauważamy, iż mają one zmienny udział w kształtowaniu się całego dochodu firmy (tab. 5). W roku 1999 największy udział miał segment Hardware (34,8 mld \$, tj. 43,3%), następnie Global Service (32,2 mld \$, tj. 36,7%) (tab. 5). Natomiast najmniejszy udział posiadał segment Enterprise Investment (1,9%). W roku 2000 struktura dochodu była taka jak w roku 1999. Warto tu zaznaczyć, iż zmalał udział w strukturze dochodu segmentu Hardware (42,7%), przy wzrastającym udziale segmentów: Global Service (37,5%), Software (14,3%) i Global Financing (3,9%). Natomiast w roku 2001 największe dochody uzyskał sektor Global Service (34,9 mld \$, tj. 40,7%), oraz Hardware (33,4 mld \$, czyli 38,9%).

Tabela 5. Dochody poszczególnych segmentów IBM w latach 1999–2001

Segment	Dochód w mln			Struktura		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Global Service	32172	33152	34956	36,7	37,5	40,7
Hardware	37888	37777	33392	43,3	42,7	38,9
Software	12662	12598	12939	14,5	14,3	15,1
Global Financing	3137	3465	3426	3,6	3,9	4,0
Enterprise Investments	1689	1404	1153	1,9	1,6	1,3
Ogółem	87548	88396	85866	100,0	100,0	100,0

Źródło: Własne obliczenia na podstawie danych ze strony www.ibm.com

Ryc. 5. Zmiana dochodu korporacji według poszczególnych segmentów w latach 1999–2001

Źródło: Na podstawie www.ibm.com

IBM jest największą na świecie firmą technologii informatycznych, jak również największą na świecie firmą usług informatycznych, produkującą sprzęt komputerowy, oraz firmą zajmującą się wynajmem sprzętu informatycznego, a także finansowaniem przedsięwzięć informatycznych. Firma posiada szeroką ofertę w zakresie:

- sprzętu (hardware): komputerów osobistych, monitorów, akcesoriów, innych dodatków,
- serwerów: Mainframe (zSeries), Intel-based (xSeries), Midrange (iSeries), UNIX (pSeries), oraz terminali kasowych, pamięci kasowych, mikroelektroniki, systemów drukujących, komputerów sieciowych i urządzeń sieciowych,
- oprogramowania (software): tworzenie aplikacji, bazy danych, handel elektroniczny, grafika multimedialna, praca grupowa, systemy operacyjne, bezpieczeństwo, serwery, aplikacje,
- usług: business service, consulting, e-biznes, IT service, infrastruktura informatyczna, zarządzanie systemami,

- szkoleń,
- financing.

Wiele międzynarodowych przedsiębiorstw zbudowało swoją pozycję i renomę koncentrując się na rozwoju jednej dziedziny działalności. Tak też było w przypadku IBM. Obecna strategia firmy polega na odchodzeniu od koncentrowania się na produkcji sprzętu, a zwróceniu się w kierunku usług.

W świetle dokonanej analizy w zakresie kształtowania się korporacji i zachodzących w niej zmian można stwierdzić, że korporacje ponadnarodowe należą niewątpliwie do podmiotów współtworzących proces globalizacji oraz globalny system ekonomiczny. Działalność korporacji transnarodowych na etapie globalizacji ma znaczące konsekwencje dla procesów zachodzących na wszystkich poziomach ekonomicznych. Jest to rezultat specyficznych cech samych korporacji oraz ich inwestycyjnego zaangażowania, stanowiących przesłanki realizowanych przez nie funkcji międzynarodowych. Za ich pośrednictwem działalność największych korporacji transnarodowych wywiera znaczący, choć pośredni wpływ na przemiany zachodzące w funkcjonowaniu i strukturze gospodarki światowej. IBM jest firmą działającą na rynku od blisko stu lat. Swoją działalnością obejmuje 130 krajów świata. Siedziby firmy w tych państwach wykazują tendencje do lokalizacji w stolicach tych państw lub w wielkich aglomeracjach. Jest to związane z bliskością rynków zbytu oraz taniej siły roboczej. Ważną funkcję w strukturze wewnętrznej IBM pełnią segmenty, z działalności których dochód systematycznie wzrasta. W strukturze IBM w ostatnich latach zachodzą bardzo istotne zmiany związane z dalszą koncentracją działalności, technik informatycznych, przyciągania nowoczesnych segmentów oraz w wyniku licznych powiązań firmy z innymi korporacjami. IBM – mimo nieznacznego spadku wartości rynkowej – nadal zajmuje jedną z czołowych pozycji wśród wiodących firm informatycznych.

Literatura

- Forowicz J., 1997, *Ewolucja przedsiębiorstw od strategii międzynarodowej do strategii globalnej*, [w:] *Bariery internacjonalizacji przedsiębiorstwa*, pod red. M.K. Nowakowskiego, Warszawa
- Zioło Z., 2001, *Współczesne tendencje rozwoju przemysłu i ich problematyka badawcza*, [w:] *Problematyka przemian struktur przestrzennych przemysłu*, red. Z. Zioło, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG nr 2, Kraków
- Zioło Z., 2001, *Struktura branżowa i koncentracja przestrzenna wiodących światowych firm przemysłowych*, [w:] *Problemy przemian struktur przemysłowych w procesie wdrażania reguł gospodarki rynkowej*, red. Z. Zioło, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG nr 3, Kraków–Rzeszów
- Zorić M., 2002, „Kształtowanie się ponadnarodowych korporacji na przykładzie IBM”, praca magisterska wykonana w Zakładzie Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie pod kierunkiem prof. Z. Zioło
- „Business Week” 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001
- www.ibm.com
- www.businessweek.com.pl